

QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI ISHSIZLAR SONINI KAMAYTIRISH

Ulugmurodov F.F.

SamISI “Raqamli iqtisodiyot” kafedrasida assistent stajyori

farkhod1808@gmail.com

Umeda Valizoda Nabiyeva

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti Iqtisodiyot fakulteti talabasi.

E-mail: umedanabiyeva14@gmail.com

Telefon raqami: +998970306205

Annotatsiya: Ushbu maqola qishloq xo‘jaligi korxonalarini rivojlantirish, raqamlashtirish va innovatsiyalashtirish orqali ishsizlar sonini kamaytirishga bag‘ishlangan. Bunda biz, qishloq xo‘jaligi korxonalarining rivojlanishining ishsizlar sonini qanday kamaytirishi mumkinligi va bu jarayonda qanday rejalar, strategiyalar ishlatilishi haqida o‘z ilmiy-amaliy natijalarimizni bayon etamiz.

Kalit so‘zlar: Qishloq xo‘jaligi korxonasi, rivojlanish, ishsizlar soni, strategiya, protsess, tadbirkorlik, ishlab chiqarish, ilmiy tadqiqot, hamkorlik.

Аннотация: Данная статья посвящена снижению количества безработных за счет развития, цифровизации и инноваций сельскохозяйственных предприятий. Здесь мы представляем наши научные и практические результаты о том, как развитие сельскохозяйственных предприятий может снизить количество безработных и какие планы и стратегии используются в этом процессе.

Ключевые слова: Сельскохозяйственное предприятие, развитие, безработица, стратегия, процесс, предпринимательство, производство, научные исследования, сотрудничество.

Abstract: This article is devoted to reducing the number of unemployed through the development, digitalization and innovation of agricultural enterprises. Here we present our scientific and practical findings on how agricultural enterprise development can reduce unemployment and what plans and strategies are used in this process.

Key words: Agricultural enterprise, development, unemployment, strategy, process, entrepreneurship, production, scientific research, cooperation.

Kirish. Qishloq xo‘jaligi korxonalarini rivojlantirish orqali ishsizlar sonini kamaytirish muddati ichida ko‘proq kuch va potentsialni ishlab chiqarish hamda iqtisodiy ravishda rivojlanishga olib kelish har bir davlatning eng katta maqsadlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli, qishloq xo‘jaligi korxonalarini rivojlantirishning, xususan, ishsizlar sonini kamaytirishning ilmiy-nazariy va samarali usullari haqida o‘z ilmiy natijalarimizni berib o‘tsak.

Ishsizlikni kamaytirish, iqtisodiy rivojlanishning asosiy ko‘rsatkichi sifatida muhim omil hisoblanadi.

Asosiy qism: Ishsizlikning kamaytirilishi va iqtisodiy rivojlanishning ta'siri jahonning har bir qitasida muhim iqtisodiy muommalardan biri hisoblanadi. Ma'lumotlarga ko'ra, qishloq xo'jaligi korxonalarini rivojlantirish orqali ishsizlar sonini kamaytirish, mamlakatning iqtisodiy ravishda o'sishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Qishloq xo'jaligi korxonalarining o'sishi, mamlakatning agrar sektori va umumiy iqtisodiy rivojlanishida katta ahamiyatga ega. Bu korxonalar, arazilarni samarali ishlatish, texnologik yangilanishlar va sifatli mahsulotlarni ishlab chiqarish orqali ishsizlikni kamaytirishi mumkinligini aytib o'tishimiz joiz. Qishloq xo'jaligi korxonalarini rivojlantirish uchunjahon rivojlangan davlatlarida ham haydovchilik sanoatini o'zlashtirish, texnologiyalarni moliyalashtirish va korxonalararo hamkorlikni rivojlantirishni o'z ichiga olgan strategiyalar ishlab chiqadi. Ushbu strategiyalar uzoq muddatli ammo shu bilan birga izchil maqsadli bo'lib, agarda ushbu strategiya bo'yicha barcha shartlar bajarilgan taqdirda natija kutilgandanda yaxshi bo'ladi. Iqtisodiy rivojlanishda ishsizlikni kamaytirish taktik va strategic holatda rejalashtirish muhim ahamiyatga ega. Zero, ishsizlikni birgina strategic rejalar orqali nazorat qilib tura olmaymiz, shuning uchun bir vaqtning o'zida ham taktik ham strategic rejalar asosida ish olib boorish yaxshi natija beradi.

Qishloq xo‘jaligi korxonalarining rivojlanishi orqali ishsizlikni kamaytirish ilovalari, quyidagi yo‘nalishlarga e'tibor beradi:

- **Texnologik yangilanishlar:** Qishloq xo‘jaligi korxonalarida yangi texnologiyalar va innovatsiyalar qo‘llanilishi, mahsulot sifatini oshiradi va yangi ish o‘rinlari yaratilishiga olib keladi.
- **Davlat dasturlari:** Davlatlar tomonidan qabul qilingan sifatli dasturlar va siyosatlar, korxonalar o‘rtasida ishsizlar sonini kamaytirishda katta ahamiyatga ega.

➤ Moliyaviy qo‘llanmalar: Qishloq xo‘jaligi korxonalariga moliyaviy qo‘llanmalar berilishi, yangi investitsiyalarni jalb qilish va yangi ish o‘rinlari yaratishda muhim bo‘ladi.

➤ Korxonahamkorlik: Qishloq xo‘jaligi korxonalarining hamkorligi, mahsulotlarni sotib olish va yetkazib berish tarmog‘ini rivojlantirish, ishsizlar sonini kamaytirishda o‘z muhim ahamiyatini ko‘rsatadi.

Mavzu doirasida izlanishlarimiz natijasida quyidagi asosiy dolzarb muammolarni aniqladik va ularga o‘z ilmiy asoslangan takliflarimizni berib o‘tdik. Bular jumlasiga quyidagilar kiradi:

1. Texnologik yangilanishlarni amaliyotga olib kelish.

Muammo:

Qishloq xo‘jaligi korxonalarida texnologik yangilanishlar keng jihatdan olib borilmagan, shuningdek, ularni amaliyotda samarali ishlatish bo‘yicha strategiyalar qo‘llanilmaganligi muammalardan biridir. Texnologik jarayonlarni to‘g‘ri va samarali implementatsiya qilish, qishloq xo‘jaligi korxonalarini yanada ishsizlar sonini kamaytirishga qaratilgan maqsadlar bilan bog‘liqdir.

Taklif etilayotgan yechim:

Texnologik yangilanishlar va ularni qishloq xo‘jaligi korxonalarida amaliyotda olib borish uchun tizimli texnologik jarayonlarni o‘rganish va qo‘llashni ta‘minlaydigan ilmiy tadqiqotlar muhimdir. Tekshiruvlar, ilmiy taqrizlar va o‘zaro hamkorlik orqali, qishloq xo‘jaligi korxonalarining texnologik qo‘llanishini oshirishga yo‘l qo‘yish mumkin.

2. Korxonahamkorlikning rivojlanishi.

Muammo:

Korxonahamkorlikning yetarli darajada rivojlanmaganligi, qishloq xo‘jaligi korxonalarining iste‘molchilarni sifatli mahsulotlarga qanday ta‘sir etishini cheklash imkoniyatini orttiradi. Hamkorlikda o‘zaro yordam va tadbirlar keng ko‘lamda rivojlanmagan bo‘lishi qo‘rqinchli muammalardan biridir.

Taklif etilayotgan yechim:

Qishloq xo‘jaligi korxonalarining hamkorlar bilan samarali ishlashini oshirish uchun korxonalararo munosabatlar, loyihalar va tadbirlar bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borish zimmasi muhimdir. Hamkorlikni kengaytirish uchun qo‘llanadigan ilmiy usullar, xorijiy moliya manbalari va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribalari o‘rganish foydali bo‘ladi.

3. Tadbirkorlik va moliyaviy qo‘llanmalar.

Muammo:

Qishloq xo‘jaligi korxonalarining moliyaviy resurslarga muhtojligi va ulardan to‘g‘ri foydalanishda qo‘rqinchli muammalar mavjud. Banklar va investorlar bilan ishlash, moliya manbalari va hissa-pul tashkilotlari bilan tadbirkorlik bo‘yicha korxonalar orasidagi munosabatlar hali yaxshi rivojlanmagan.

Taklif etilayotgan yechim:

Tadbirkorlik va moliyaviy qo‘llanmalar sohasida ilmiy yechimlar, investitsiya loyihalari va investitsiya strategiyalari o‘rganish, qishloq xo‘jaligi korxonalarining moliyaviy va iqtisodiy stabiligini ta‘minlash uchun muhimdir. Shuningdek, korxonalararo hamkorliklarni rivojlantirish va moliyaviy munosabatlar sohasidagi ilmiy yechimlar ishsizlar sonini kamaytirishga ko‘mak qilishi mumkin.

4. Davlat Siyosati va Strategiyalari.

Muammo:

Davlatlar tomonidan qabul qilingan siyosat va strategiyalar qishloq xo‘jaligi korxonalarini rivojlantirish va ishsizlikni kamaytirish yo‘nalishida yetarli va samarali emasligi muammalardan birini yaratadi.

Taklif etilayotgan yechim:

Davlat siyosati va strategiyalarini ilmiy ravishda o‘rganish va bahsolish, bu siyosat va strategiyalarni amaliyotda samarali olib borish uchun muhimdir. Davlatlararo tajribalar, iqtisodiyot tizimlarini o‘rganish va ishsizlikni kamaytirishga mo‘ljallangan davlat dasturlarini analiz qilish, qishloq xo‘jaligi korxonalarini rivojlantirish uchun qanday qilib qo‘llanilishini o‘rganish yordam beradi.

Xulosa. Xulosa o‘rnida shuni aytish joizki har bir mamlakating asosiy muommolaridan biri bu ishsizlik va bu muommoni yana bir boshqa sohani rivojlantirish orqali hal etish bizga 2 karra yutuqli holda natijaga erishishimizga yordam berar ekan. Shu asnoda biz yuqorida bir necha o‘z ilmiy fikrlarimizni bayon etib o‘tdik va shundan kelib chiqqan holda soha rivoji uchun quyidagi takliflarni berib o‘tmoqchimiz:

Ilmiy tashkilotlar va korxonalararo hamkorlik: Ilmiy tashkilotlar, universitetlar, va korxonalararo tashkilotlar o‘rtasida hamkorlikni rivojlantirish, ilmiy yechimlar almashish va yangiliklarni o‘rganish uchun ko‘p tadbirlar o‘tkazilishi lozim. Bu, yangi ideyalar va ilmiy yechimlarni kiritishga olib keladi.

- Davlat dasturlari va siyosati: Davlatlar o'rtasidagi hamkorlik, moliyaviy qo'llanmalar va iqtisodiy dasturlar o'zgarishlari va rivojlanishlarini mukammal qilish uchun ta'limiy dasturlar va strategiyalar olib borishlari muhimdir. Davlat siyosati va strategiyalarining mustaqil va adolatli bo'lishi kerak.

- Investitsiyalar va moliyaviy qo'llanmalar: Korxonalar rivojlanish uchun moliyaviy qo'llanmalar, investitsiyalar va yangi moliyaviy vositalarni sifatli qo'llab-quvvatlash bo'yicha strategiyalar ishlab chiqishadi. Moliyaviy qo'llanmalarni qo'llash va moliyaviy dasturlarni mukammal qilish, korxonalar uchun yaxshi imkoniyatlar yaratadi.

- Tarbiyaviy programmalarni o'rganish: Qishloq xo'jaligi sohasidagi mutaxassislar, ishsizlar va uninglarga o'z ta'limiy programmalarni o'rgatish orqali, soha mutaxassislarini tayyorlash uchun yangi darsliklar va darslarni ishlab chiqishadi.

- Korxonalar-hamkorlik platformalari: Korxonalar-hamkorlikni oshirish uchun ma'lum bir soha bo'yicha online platformalar, yangiliklar, tajribalar va maqbul yechimlarni almashish uchun xususiy tadbirlar va konferensiyalar tashkil etilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Doroshenko, E. I., & Petrova, T. V. (2017). "Improving the Mechanism of Employment Regulation in Rural Areas." Proceedings of the International Conference on Research Paradigms Transformation in Social Sciences, Economics and Humanities, 113-119.
2. Djanibekov, N., Finger, R., Djanibekov, U., & Lamers, J. P. (2016). "Economic Analysis of Adoption of Improved Wheat Varieties in Rainfed Agriculture: The Case of Tajikistan." Agricultural Systems, 150, 68-78.
3. Jolliffe, D., & Banerji, A. (2020). "Agricultural Transformation and Farm Employment: Evidence from Ethiopia." World Development, 128, 104847.
4. Kugelman, M., & Brown, K. (Eds.). (2019). "The Agricultural Transformation." Oxford Research Encyclopedia of Communication. Oxford University Press.
5. Mishra, A. K., Khanal, A. R., & Paudel, K. P. (2019). "Does Off-Farm Labor Matter in Rural Development? A Review of the Literature." Journal of Economic Surveys, 33(2), 431-456.

6. Шавқиев Э. МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ //THE INNOVATION ECONOMY. – 2023. – Т. 1. – №. 02. – С. 4-11.
7. Erkin S. Innovative Development is the Main Factor in Increasing the Economy of the Enterprise //Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. – 2023. – Т. 4. – №. 10. – С. 32-36.
8. Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Qadamboyeva Dilso‘z Doniyor Qizi RAQAMLI IQTISODIYOTI SHAROITIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI // JMBM. 2023. №7. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/raqamli-iqtisodiyoti-sharoitida-innovatsion-texnologiyalar-asosida-tadbirkorlik-faoliyatini-rivojlantirish-istiqbollari> (дата обращения: 10.01.2024).
9. Faxriddinovich U. F., Sa’dullayevich Q. A., Vohid o‘g‘li A. J. The Role of Artificial Intelligence and Smart Media in the Development of Tourism Services //International Journal of Scientific Trends. – 2023. – Т. 2. – №. 12. – С. 67-70.
10. Faxriddinovich U. F. FORMATION OF INDEPENDENT THINKING OF STUDENTS USING INTERACTIVE METHODS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS //International Journal of Studies in Advanced Education. – 2023. – Т. 2. – №. 05. – С. 73-75.
11. Faxriddinovich U. F. MECHANISMS FOR FURTHER IMPROVEMENT OF THE EDUCATION SYSTEM IN THE DIGITAL ECONOMY //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2023. – Т. 11. – №. 5. – С. 722-724.
12. Ulugmurodov F. F., Karshiev S. A., Akbarov J. V. NEW CHARACTERISTICS OF MOBILE TECHNOLOGY INNOVATIONS IN E-COMMERCE //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 2. – №. 8. – С. 56-59.
13. Faxriddinovich U. F., Umidbek o‘g‘li R. F., Xatam o‘g‘li S. B. BUY-SIDE AND SELL-SIDE SYSTEM IN ELECTRONIC COMMERCE //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2023. – Т. 11. – №. 12. – С. 1531-1536.

14. Faxriddinovich U. F., Sa'dullayevich Q. A., Vohid o'g'li A. J. The Role of Artificial Intelligence and Smart Media in the Development of Tourism Services //International Journal of Scientific Trends. – 2023. – T. 2. – №. 12. – C. 67-70.
15. Faxriddinovich U. F., Valizoda N. U., Raxmatillo O'g'li X. S. ANALYSIS OF THE MAIN CAUSES OF POVERTY IN COUNTRIES AROUND THE WORLD //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – T. 42. – C. 584-587.
16. Abruyev A., Ulugmurodov F. Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allik darajasini qisqartirish zaruriyati //Iqtisodiy taraqqiyot va samarali boshqaruv: xalqaro tajriba, tendensiyalar va dolzarb masalalar. – 2023.
17. Ulugmurodov F. O'zbekistonda kambag'allik darajasini qisqartirishning xorij tajribalarini qo'llash yo'llari //Iqtisodiy taraqqiyot va samarali boshqaruv: xalqaro tajriba, tendensiyalar va dolzarb masalalar. – 2023.
18. Ulugmurodov F. Xizmatlar sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari //Iqtisodiy taraqqiyot va samarali boshqaruv: xalqaro tajriba, tendensiyalar va dolzarb masalalar. – 2023.
19. Ulugmurodov F. Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizmni rivojlantirish istiqbollari //Iqtisodiy taraqqiyot va samarali boshqaruv: xalqaro tajriba, tendensiyalar va dolzarb masalalar. – 2023.
20. Ulugmurodov F. O'zbekistonda turizmni rivojlanishi va uni mehmonxonalar raqobatbardoshligini oshirishga ta'siri //Innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish asosida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish masalalari. – 2023.
21. Ulugmurodov F. O'zbekistonda turizmni rivojlanishi va uni mehmonxonalar raqobatbardoshligini oshirishga ta'siri //Innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish asosida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish masalalari. – 2023.
22. Faxriddinovich U. F., Yoqubovich K. A. XITOIY IQTISODIYOTI VA UNING JAHON IQTISODIYOTIDA TUTGAN O'RNI //Journal of marketing, business and management. – 2023. – T. 2. – №. 8. – C. 45-50.

